

СТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ ОСВІТЯНСЬКОЇ КОМПОНЕНТИ У ФОРМУВАННІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНУ

МУРАШКО М. І., НАЗАРКО С. О.

УДК 378.095:001.892

Мурашко М. І., Назарко С. О. Стратегічні орієнтири освітнянської компоненти у формуванні інтелектуального потенціалу регіону

У статті розглянуто роль вищої освіти у формуванні інтелектуального потенціалу регіону, визначено проблеми його розвитку та запропоновано заходи щодо їх вирішення. Наголошується, що інтелектуальний потенціал регіону формується і використовується під впливом множини чинників, які визначають специфіку його відтворення, а саме: соціальний, демографічний, фінансовий, інформаційно-комунікаційний, освітнянський, науково-технологічний, інноваційний, інфраструктурний. Автори допускають, що запропонований перелік складових частин інтелектуального потенціалу не є вичерпним. Він може бути розширений як за рахунок включення нових елементів (наприклад, деякі дослідники говорять про організаційний потенціал), так і за рахунок подрібнення наявних складових (наприклад, виділення у складі соціального чинника політичного, етичного, медіа-капіталу та інших компонентів). Висвітлено головні проблеми, що зумовлюють диспропорції між рівнем освіти працівників і їх конкурентоспроможністю на ринку праці. Авторами запропоновано конкретні пропозиції щодо усунення зазначених диспропорцій.

Ключові слова: вища освіта, інтелектуальний потенціал, ринок праці, регіональний економічний простір.

Рис.: 1. **Табл.:** 2. **Формул.:** 2. **Бібл.:** 14.

Мурашко Микола Іванович – кандидат економічних наук, доцент, директор Чернігівського інституту імені Героїв Крут Міжрегіональної Академії управління персоналом (вул. Промислова, 17, Чернігів, 14017, Україна)

Назарко Світлана Олександрівна – кандидат економічних наук, кафедра світової економіки, Українсько-Російський інститут (філія) в м. Чернігові Московського державного відкритого університету імені В. С. Черномырдіна (пр. Миру, 137, Чернігів, 14033, Україна)

E-mail: nazarko@inbox.ru

УДК 378.095:001.892

UDC 378.095:001.892

Мурашко Н. И., Назарко С. А. Стратегические ориентиры образовательных компонентов в формировании интеллектуального потенциала региона

В статье рассматривается роль высшего образования в формировании интеллектуального потенциала региона, определены проблемы его развития и предложены меры по их решению. Отмечается, что интеллектуальный потенциал региона формируется и используется под влиянием множества факторов, которые определяют специфику его воспроизведения, а именно: социальный, демографический, финансовый, информационно-коммуникационный, образовательный, научно-технологический, инновационный, инфраструктурный. Авторы допускают, что предложенный перечень составных частей интеллектуального потенциала не является исчерпывающим. Он может быть расширен как за счет включения новых элементов (например, некоторые исследователи говорят об организационном потенциале), так и за счет дробления имеющихся составляющих (например, выделение в составе социального фактора политического, нравственного, медиа-капитала и других компонентов). Освещены основные проблемы, обуславливающие диспропорции между уровнем образования работников и их конкурентоспособностью на рынке труда. Авторами предложены конкретные предложения по устранению указанных диспропорций.

Ключевые слова: высшее образование, интеллектуальный потенциал, рынок труда, региональное экономическое пространство.

Рис.: 1. **Табл.:** 2. **Формул.:** 2. **Библ.:** 14.

Мурашко Николай Иванович – кандидат экономических наук, доцент, директор Черниговского института имени Героев Крут Межрегиональной Академии управления персоналом (ул. Промышленная, 17, Чернигов, 14017, Украина)

Назарко Светлана Александровна – кандидат экономических наук, кафедра мировой экономики, Украинская-Российский институт (филиал) в г. Чернигове Московского государственного открытого университета имени В. С. Черномырдина (пр. Мира, 137, Чернигов, 14033, Украина)

E-mail: nazarko@inbox.ru

Murashko N. I., Nazarko S. A. Strategic Landmarks of Educational Components in Formation of Intellectual Potential of the Region

The article considers the role of higher education in formation of intellectual potential of the region, identifies problems of its development and offers measures on their solution. It marks that intellectual potential of the region is formed and used under the influence of many factors, which determine specific features of its reproduction, namely: social, demographic, financial, information and communication, educational, scientific and technological, innovation, and infrastructural. The authors assume that the offered list of main components of intellectual potential is not exhaustive. It could be expanded both by means of inclusion of new elements (for example, some researchers speak about organisational potential) and by means of fragmentation of existing components (for example, fragmentation of the social factor into political, moral, media-capital and other components). The article covers main problems that make for disproportions between the level of education of workers and their competitiveness in the labour market. The authors offer specific proposals on elimination of the said disproportions.

Key words: higher education, intellectual potential, labour market, regional economic environment.

Pic.: 1. **Tabl.:** 2. **Formulae:** 2. **Bibl.:** 14.

Murashko Nikolay I. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Director of the Chernihiv Institute of Krut Heroes of the Interregional Academy of Personnel Management (vul. Promyslova, 17, Chernyiv, 14017, Ukraine)

Nazarko Svetlana A. – Candidate of Sciences (Economics), Department of World Economy, Ukrainian-Russian Institute (branch) in Chernihiv "Moscow State Open University named after V. S. Chernomyrdin" (pr. Myru, 137, Chernyiv, 14033, Ukraine)

E-mail: nazarko@inbox.ru

Реалізація стратегії розвитку держави в умовах глобалізації та посилення інтеграційних процесів потребує формування інтелектуального потенціалу відповідно до потреб регіонального економічного простору. Інтелектуальний потенціал стає однією з основних компонент для динамічного соціально-економічного розвитку суспільства, підвищення рівня конкурентоспроможності держави в світовому співтоваристві. Відповідно, основні акценти модернізації держави переміщуються на прискорений інноваційний розвиток, перехід до економіки, що базується на знаннях та інтелекті. Це, у свою чергу, потребує нової якості від системи вищої освіти. Як показує практика, за рахунок вищої освіти високорозвинені країни отримують до 40% приросту валового внутрішнього продукту (ВВП).

За цих умов докорінно змінюється ставлення до головної продуктивної сили суспільства – людини високоінтелектуальної й високопродуктивної праці. Роль набутих і реалізованих знань в економічному розвитку кардинально зростає, випереджаючи значимість засобів виробництва і природних ресурсів. Саме ці обставини обумовлюють необхідність акцентувати увагу на освітянській компоненті у формуванні інтелектуального потенціалу регіону.

Дослідженню ролі вищої освіти, формуванню інтелектуального потенціалу в останні роки приділяється значна увага науковців. Серед них слід виділити роботи Н. А. Гука [1], В. І. Гунька [2], Ю. М. Канигіна [4], В. І. Куценко [6,7], Е. М. Лібанової [8], В. В. Поршак [10], М. В. Семікіної [11], А. А. Чухна [12] та інших, які у своїх працях акцентують увагу на питаннях збереження, накопичення та розвитку інтелектуального потенціалу. Проте, не зважаючи на активні наукові пошуки і певні здобутки, ще недостатньо уваги приділено розкриттю ролі вищої освіти у формуванні інтелектуального потенціалу на рівні держави та регіону.

Метою даної статті є: визначення впливу вищої освіти на формування інтелектуального потенціалу, а також окреслення головних проблем, що зумовлюють диспропорції між рівнем освіти працівників і їх конкурентоспроможністю на ринку праці та підготовка конкретних пропозицій щодо усунення зазначених диспропорцій.

Розвинутий інтелект нації є основою технологічного прориву та впровадження інноваційної моделі економіки. Досягнення стратегії інноваційного розвитку можливе лише через створення сприятливих умов нагромадження (на стадіях формування, використання й розвитку) та якісних змін інтелектуального потенціалу на рівнях: людина – підприємство – регіон – суспільство. Таке поєднання стимулює отримання досить високих прибутків на підставі всебічного використання енергії людського потенціалу, що знаходить в подальшому втілення у формі вартості товару в ринковому середовищі. Елементами товарності стають не лише матеріальні речі, предмети і послуги, а й результати інтелектуальної праці.

Саме тому в сучасному розвинутому ринковому середовищі до результатів інтелектуальної праці використовують терміни «інтелектуальна власність», «інтелектуальний потенціал», «інтелектуальний капітал» тощо.

Стосовно інтелектуального потенціалу, то Ю. Канигін розглядає його як складову соціального інтелекту. Він вважає, що під соціальним інтелектом варто розуміти здатність суспільства та його підсистем сприймати, зберігати, нагромаджувати знання, продукувати нові ідеї та використовувати їх заради прогресу [4]. В. Куценко, В. Удовиченко це поняття зводять до категорії освітянський потенціал, та людський капітал [6]. Подібною концепції дотримується В. Прошак. На думку науковця, інтелектуальний потенціал – це сукупність знань, умінь і творчих обдарувань індивідів, їхній освітньо-кваліфікаційний рівень, які дають змогу засвоювати набуті та творити нові знання, тобто це здебільшого можливості, якими володіє особа [10]. На протигагу їм, А. Чухно вважає, що інтелектуальний потенціал активно використовується у процесі економічного розвитку, є інтелектуальним капіталом і складається з двох основних компонент: людський капітал і технологічний капітал, бо в інформаційній економіці акцентується на інтенсивних інвестиціях у людський капітал та в інформаційні технології [12].

Узагальнюючи наукові погляди економістів, слід констатувати, що *інтелектуальний потенціал регіону – це потенційні можливості регіону створювати, накопичувати та ефективно використовувати інтелектуальні ресурси задля забезпечення високого рівня його соціально-економічного розвитку.*

Інтелектуальний потенціал регіону формується і використовується під впливом множини чинників, які визначають специфіку його відтворення (рис. 1).

Приведена класифікація складових частин інтелектуального потенціалу носить умовний та відкритий характер. Представляється достатньо складним провести чітку межу між науково-технологічним та інноваційним, інформаційно-комунікативним та інфраструктурним чинниками.

На наш погляд, складовою частиною інтелектуального потенціалу є і креативний потенціал, який представляє собою здатність працівників генерувати та втілювати на практиці креативні управлінські рішення.

Слід допустити також, що запропонований перелік складових частин інтелектуального потенціалу не є вичерпним. Він може бути розширений як за рахунок включення нових елементів (наприклад, деякі дослідники говорять про організаційний потенціал), так і за рахунок подібнення наявних складових (наприклад, виділення у складі соціального чинника політичного, етичного, медіа-капіталу та інших компонентів).

Освітянський чинник впливу на інтелектуальний потенціал регіону визначається станом системи освіти та якісними результатами освітянської діяльності у вигляді знань, навичок, вмінь, досвіду, які отримані у результаті навчання, тобто професійно-кваліфікаційною підготовкою населення.

Відповідно, оцінку освітянської компоненти інтелектуального потенціалу регіону слід проводити з використанням таких показників:

- ✦ індекс ефективності роботи вищої школи ($I_{\text{кфр.роб.внз}}$), що характеризує можливості розвитку інтелектуального потенціалу регіону за рахунок навчання молоді у вищих навчальних закладах:

$$I_{\text{еф.роб.внз}} = \frac{C_{\text{внз}}}{H}, \quad (1)$$

де $C_{\text{внз}}$ – кількість студентів вищих навчальних закладів;
 H – загальна чисельність постійного населення в регіоні;

- ★ індекс освіченості зайнятого в регіоні населення ($I_{\text{он}}$), який характеризує рівень освіченості зайнятого в економіці регіону населення та є одним зі статистичних критеріїв реалізації освітою своєї продуктивної функції і розраховується за формулою:

$$I_{\text{он}} = \frac{H_{\text{вс}}}{H}, \quad (2)$$

де $H_{\text{вс}}$ – кількість осіб з вищою освітою, що зайняті в регіоні.



Рис. 1. Структура інтелектуального потенціалу регіону

Розраховані в *табл. 1* індекси дозволяють диференціювати освітнянський рівень населення областей. Оскільки, регіональна варіація за цією ознакою має надзвичайно важливе значення не тільки для пояснення ситуації, що склалася, а передусім для формування ефективної стратегії розвитку регіону. Закономірно, що перші позиції за двома індексами посідає м. Київ. Пальма першості належить столиці по переважній більшості аспектів людського розвитку (за винятком стану та охорони здоров'я, соціального середовища та екологічної ситуації).

Цілком зрозуміло, що кожний із наведених вище регіонів має свої специфічні проблеми щодо факторів формування інтелектуального потенціалу. Поряд із цим, їх вирішення можливе лише через розробку та впровадження комплексних, або адресних соціальних програм, направлених на забезпечення всіх або окремих аспектів розвитку, враховуючи те, що вони співпадають зі стратегічними цілями державної соціальної політики.

Аналіз рівня освіти населення на рівні держави показує, що він є одним з найвищих серед країн Центральної та Східної Європи. За даними Національної доповіді про розвиток людини ПРООН, валовий показник охоплення навчання в 2011 р. в Україні становив 86% (для порівняння: у середньому по світу – 65%, по країнах, які розвиваються, – 61%, високорозвинених країнах ОЕСР – 94%, у країнах Східної Європи та СНД – 77%) [13].

Разом із тим, динаміка частки наукових фахівців вищої кваліфікації в загальній кількості зайнятого населення склалася не на користь наук інноваційного спрямування (*табл. 2*).

З *табл. 2* видно, що науковою та науково-дослідницькою діяльністю займається менше 1% зайнятого населення, що свідчить про стійку тенденцію скорочення чисельності науковців. Ситуація на ринку інтелектуальної праці послаблюється тим, що в Україні середній вік висококваліфікованих працівників у багатьох галузях промисловості становить 53 – 57 років.

Скорочення науково-кадрового потенціалу відповідним чином позначається і на кількості виконаних наукових та науково-технічних робіт, проведених як по Україні так і у її регіонах.

Наприклад за [9], загальний обсяг наукових і науково-технічних робіт, виконаних власними силами наукових організацій у 2011 р., зменшився на 4,1% і становив 10349,9 млн грн, у т. ч. науково-дослідних робіт – на 2,2%, науково-технічних розробок – на 9,5% (4072,5 млн грн, і 4985,9 млн грн відповідно). Частка загального обсягу наукових і науково-технічних робіт у ВВП становила лише 0,79%.

Проте, враховуючи, що мінімальна потреба України в наукових кадрах становить приблизно 100 тис. дослідників, можна стверджувати, що скорочення наукового потенціалу в поєднанні з обмеженням доступності якісної освіти становить реальну загрозу перспективі впровадження інноваційної моделі економічного розвитку України [14].

Проблемами залишаються відірваність більшої частини наукових наробок від потреб реального сектора економіки, інфраструктурна недосконалість взаємозв'язків науки та виробництва, відсутність системи проведення фундаментальних досліджень, як на рівні держави, так і вітчизняних транснаціональних компаній.

Науково-технічний прогрес прискорив моральне старіння не тільки основного капіталу, але й професійних знань.

Серед причин, які стримували розвиток системи професійного навчання кадрів на виробництві, – недосконалість нормативної бази, що регулює питання професійного навчання працівників в умовах виробництва.

Оцінка освітнянської компоненти інтелектуального потенціалу регіонів (2011 р.)

| № | Регіон | I _{еф.роб.внз} | Рейтинг | I _{он} | Рейтинг |
|----|---------------------------|-------------------------|---------|-----------------|---------|
| 1 | АР Крим | 0,025 | 24 | 0,055 | 17 |
| 2 | Вінницька область | 0,030 | 21 | 0,054 | 19 |
| 3 | Волинська область | 0,031 | 19 | 0,052 | 20 |
| 4 | Дніпропетровська область | 0,049 | 6 | 0,077 | 2 |
| 5 | Донецька область | 0,036 | 17 | 0,072 | 3 |
| 6 | Житомирська область | 0,033 | 18 | 0,054 | 18 |
| 7 | Закарпатська область | 0,026 | 23 | 0,058 | 14 |
| 8 | Запорізька область | 0,052 | 5 | 0,070 | 4 |
| 9 | Івано-Франківська область | 0,036 | 16 | 0,044 | 23 |
| 10 | Київська область | 0,022 | 26 | 0,062 | 9 |
| 11 | м. Київ | 0,184 | 1 | 0,171 | 1 |
| 12 | Кіровоградська область | 0,024 | 25 | 0,056 | 16 |
| 13 | Луганська область | 0,042 | 10 | 0,065 | 7 |
| 14 | Львівська область | 0,060 | 3 | 0,060 | 11 |
| 15 | Миколаївська область | 0,042 | 10 | 0,056 | 15 |
| 16 | Одеська область | 0,057 | 4 | 0,062 | 8 |
| 17 | Полтавська область | 0,041 | 11 | 0,069 | 5 |
| 18 | Рівненська область | 0,037 | 14 | 0,041 | 25 |
| 19 | Сумська область | 0,042 | 8 | 0,060 | 10 |
| 20 | Тернопільська область | 0,046 | 7 | 0,046 | 22 |
| 21 | Харківська область | 0,087 | 2 | 0,066 | 6 |
| 22 | Херсонська область | 0,030 | 20 | 0,037 | 26 |
| 23 | Хмельницька область | 0,036 | 15 | 0,051 | 21 |
| 24 | Черкаська область | 0,038 | 13 | 0,058 | 13 |
| 25 | Чернівецька область | 0,039 | 12 | 0,043 | 24 |
| 26 | Чернігівська область | 0,027 | 22 | 0,059 | 12 |

Авторський розрахунок за даними головних управлінь статистики у кожній області.

Таблиця 2

Частка зайнятих науковою та науково-технічною діяльністю за 2000 – 2011 рр. від загальної кількості зайнятого населення України

| Рік | Усього населення | Зайняте населення | | З них: | | | |
|------|------------------|-------------------|------|-------------|-----|---|-----|
| | | | | дослідників | | фахівців, які займаються науковою та науково-дослідницькою діяльністю | |
| | | | | тис. осіб | % | осіб | % |
| 2000 | 49115,0 | 20 175,0 | 41,1 | 89192 | 0,4 | 120773 | 0,6 |
| 2001 | 48663,6 | 19 971,5 | 41,0 | 86366 | 0,4 | 113341 | 0,6 |
| 2002 | 48240,9 | 20 091,2 | 41,6 | 85211 | 0,4 | 107447 | 0,5 |
| 2003 | 47823,1 | 20 163,3 | 42,2 | 83890 | 0,4 | 104841 | 0,5 |
| 2004 | 47442,1 | 20 295,7 | 42,8 | 85742 | 0,4 | 106603 | 0,5 |
| 2005 | 47100,5 | 20 680,0 | 43,9 | 85246 | 0,4 | 105512 | 0,5 |
| 2006 | 46749,2 | 20 730,4 | 44,3 | 80497 | 0,4 | 100245 | 0,5 |
| 2007 | 46465,7 | 20 904,7 | 45,0 | 78832 | 0,4 | 96820 | 0,5 |
| 2008 | 46192,3 | 20 972,3 | 45,4 | 77355 | 0,4 | 94138 | 0,4 |
| 2009 | 45963,4 | 20 191,5 | 43,9 | 76147 | 0,4 | 92403 | 0,5 |
| 2010 | 45782,6 | 20 266,0 | 44,3 | 73413 | 0,4 | 89534 | 0,4 |
| 2011 | 45598,2 | 20 324,2 | 44,6 | 70378 | 0,3 | 84969 | 0,4 |

Джерело: [9].

Задля усунення цих проблем введено в дію Закон України «Про професійний розвиток працівників» (№ 4312-VI). Реалізація положень цього Закону сприятиме формуванню висококваліфікованого кадрового потенціалу та забезпеченню кадрами потреб розвитку виробництва; підвищенню професійного рівня працівників відповідно до вимог виробництва та забезпеченню на цій основі випуску конкурентоспроможної продукції; зниженню рівня виробничого травматизму з причин недостатньої кваліфікації працівників, збільшенню зайнятості населення та підвищенню рівня життя громадян.

Разом з тим, для імплементації його основних положень необхідно здійснити модернізацію системи професійно-технічної освіти та впровадити мотиваційні механізми підвищення професійного рівня працівників на виробництві [3].

Аля модернізації економічного курсу реформ необхідно: здійснити інтеграцію до Європейського співтовариства з метою отримання доступу до нових технологій та ринків; визначити пріоритети інноваційного розвитку та забезпечити проведення в цих сферах фундаментальних наукових досліджень; виконати оцінку процесів відтворення інтелектуального потенціалу в Україні; розробити концепцію розвитку інтелектуального потенціалу на рівні держави; забезпечити вдосконалення законодавчої та нормативної баз, у тому числі щодо захисту інтелектуальної власності; впровадити мотиваційні механізми відтворення та нагромадження інтелектуального потенціалу суб'єктів економіки; впровадити світові стандарти оцінки праці вчених, присудження наукових ступенів, звань, тощо; фінансування академічного та університетського секторів науки має стати, здебільшого, грантовим, яке здійснюватиметься через Національний науковий фонд, а в подальшому через фонди цільового спрямування, у т. ч. приватні благодійні та венчурні; законодавчо забезпечити прозору систему заохочення інноваційної, наукової та освітньої діяльності через гнучку систему звільнення від податків неприбуткових науково-освітніх організацій; здійснити модернізацію системи професійно-технічної та вищої освіти.

Реалізація цих заходів сприятиме модернізації виробництва, підвищенню рівня конкурентоспроможності економіки регіону та суб'єктів господарювання, які функціонують на вітчизняному ринку, а також розвитку якісної освіти.

ВИСНОВКИ

Внесок вищої освіти в економічне зростання полягає в тому, що: вона наділяє робочу силу продуктивними знаннями, сприяє нарощуванню нових знань людини, стимулює процес продукування нових ідей та їх реалізації. Без цього не буде сталого економічного зростання, неможливо сформувати громадянське суспільство та досягти високих стандартів життя.

Подальший розгляд проблеми має стосуватися досліджень зв'язку освітньої політики з соціально-економічним розвитком країни. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Гук Н. А. Посилення інтелектуалізації праці та тенденції її структурних зрушень в Україні / Н. А. Гук // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – № 2(116). – С. 127.

2. Гулько В. І. Вплив чинників зовнішнього середовища на формування інтелектуального потенціалу як чинника людського розвитку / В. І. Гулько // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 8(110). – С. 224.

3. Інформація для роботодавців та найманих працівників щодо набрання чинності Закону України «Про професійний розвиток працівників» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.mlsp.gov.ua

4. Канигін Ю. М. Інтелект народу / Ю. М. Канигін // Вісник Академії наук України. – 1993. – № 7. – С. 37 – 47.

5. Концепція розвитку наукової сфери України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.nas.gov.ua/knk/pages/koncept

6. Куценко В. І. Освіта як фактор стабільності та національної безпеки України / В. Куценко, В. Удовиченко, І. Опалева // Економіка України. – 1998. – № 1. – С. 12 – 21.

7. Куценко В. І. Вища і післядипломна освіта в ринкових умовах / В. І. Куценко – К.: РВПС України НАН України, 2009. – 224 с.

8. Людський розвиток в Україні: 2011 рік (колектив авторів) / Щорічна науково-аналітична доповідь / За ред. Е. М. Лібанової. – К.: Інститут демографії та соціальних досліджень НАН України, Держкомстат України, 2011. – 290 с.

9. Наукова та інноваційна діяльність в Україні: Статистичний збірник / За ред. І. Калачової // Державна служба статистики України. – Київ, 2012. – 305 с.

10. Прошак В. В. Концепція інтелектуального капіталу у сучасній економічній теорії / В. В. Прошак // Вісник Львівського ун-ту: Серія економічна. – Львів: Вид. центр ЛНУ ім. Івана Франка. – 2003. – Вип. 32. – С. 598.

11. Семикіна М. В. Інтелектуальний потенціал та його роль у національній економіці / М. В. Семикіна // Економіка і управління: науч.-практ. журн. – 2011. – № 1. – С. 50 – 56.

12. Чухно А. А. Нова економічна політика (теоретико-методологічні засади) / А. А. Чухно // Економіка України. – 2005. – № 7. – С. 15 – 22.

13. www.undp.org.ua/files/ua_95644NHDR_2011_Ukr.pdf

14. http://razumkov.org.ua/additional/analytical_report_NSD55_ukr.pdf

REFERENCES

Chukhno, A. A. "Nova ekonomichna polityka (teoretyko-metodolohichni zasady)" [New Economic Policy (theoretical and methodological foundations)]. *Ekonomika Ukrainy*, no. 7 (2005): 15-22.

Hunko, V. I. "Vplyv chynnykiv zovnishnyoho seredovyshcha na formuvannya intelektualnoho potentsialu iak chynnyka liudskoho rozvytku" [Influence of environmental factors on the formation of intellectual capacity as a factor in human development]. *Aktualni problemy ekonomiky*, no. 8(110) (2010): 224.

Huk, N. A. "Posylennia intelektualizatsii pratsi ta tendentsii ii strukturnykh zrushen v Ukraini" [Increasing intellectualization of labor and trends of structural change in Ukraine]. *Aktualni problemy ekonomiky*, no. 2(116) (2011): 127.

Kanyhin, Yu. M. "Intelekt narodu" [Smart people]. *Visnyk Akademii nauk Ukrainy*, no. 7 (1993): 37-47.

“Kontsepsiia rozvytku naukovi sfery Ukrainy” [The concept of scientific sphere Ukraine]. www.nas.gov.ua/knk/pages/koncept

Kutsenko, V., Udovychenko, V., and Opaliev, I. “Osvita iak faktor stabilnosti ta natsionalnoi bezpeky Ukrainy” [Education as a factor of stability and national security of Ukraine]. *Ekonomika Ukrainy*, no. 1 (1998): 12-21.

Kutsenko, V. I. *Vyshcha i pisladyplomna osvita v rynkovykh umovakh* [Graduate and post-graduate education in market conditions]. Kyiv: RVPS Ukrainy NAN Ukrainy, 2009.

Liudskiy rozvytok v Ukraini: 2011 rik [Human Development in Ukraine: 2011]. Kyiv: Instytut demohrafii ta sotsialnykh doslidzhen NAN Ukrainy; Derzhkomstat Ukrainy, 2011.

[Legal Act of Ukraine].

Naukova ta innovatsiina diialnist v Ukraini [Research and Innovation in Ukraine]. Kyiv: Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy, 2012.

www.undp.org.ua/files/ua_95644NHDR_2011_Ukr.pdf.

Proshak, V. V. “Kontsepsiia intelektualnoho kapitalu u suchasny ekonomichnyy teorii” [The concept of intellectual capital in modern economic theory]. *Visnyk Lvivskoho un-tu*, no. 32 (2003): 598.

Semykina, M. V. “Intelektualnyi potentsial ta ioho rol u natsionalny ekonomitsi” [Intellectual potential and its role in the national economy]. *Ekonomika y upravlyenye*, no. 1 (2011): 50-56.

УДК 658.001.76.012.4

ОСОБЕННОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ РЕИННОВАЦИЙ ПРИ СОЗДАНИИ ВЫСОКИХ ТЕХНОЛОГИЙ В МЕТАЛЛУРГИИ И МАШИНОСТРОЕНИИ

БОЖКО В. П., МАЗНИЧЕНКО А. Д., ОМЕЛЬЧЕНКО О. Л.

УДК 658.001.76.012.4

Божко В. П., Мазниченко А. Д., Омельченко О. Л. Особенности использования реинноваций при создании высоких технологий в металлургии и машиностроении

Рассмотрены ранее созданные нововведения в области импульсной и высокоскоростной обработки, которые по своим технико-экономическим показателям являются перспективными для широкого применения в современном металлургическом и машиностроительном производстве. Для этого предложено использовать процедуру реинноваций, т. е. частичного инвестирования в новые разработки аналогичного использования, что позволит снизить затраты на проведение НИОКР и может уменьшить объем финансовых затрат на 25 – 50% по каждому проекту.

Ключевые слова: реинновации, инвестиции, металлургия, машиностроение, жизненный цикл.

Рис.: 1. **Табл.:** 1. **Формул.:** 2. **Библ.:** 9.

Божко Валерий Павлович – доктор технических наук, профессор, заведующий кафедрой финансов, Национальный аэрокосмический университет им. Н. Е. Жуковского «Харьковский авиационный институт» (ул. Чкалова, 17, Харьков, 61070, Украина)

Мазниченко Анна Дмитриевна – магистрант, кафедра финансов, Национальный аэрокосмический университет им. Н. Е. Жуковского «Харьковский авиационный институт» (ул. Чкалова, 17, Харьков, 61070, Украина)

E-mail: maznichenkoanna@mail.ru

Омельченко Ольга Леонидовна – ассистент, кафедра экономической теории, Национальный аэрокосмический университет им. Н. Е. Жуковского «Харьковский авиационный институт» (ул. Чкалова, 17, Харьков, 61070, Украина)

УДК 658.001.76.012.4

Божко В. П., Мазниченко А. Д., Омельченко О. Л. Особенности использования реинноваций при создании высоких технологий в металлургии и машиностроении

Розглянуто раніше створені нововведення в галузі імпульсної та високошвидкісної обробки, які за своїми техніко-економічними показниками є перспективними для широкого застосування в сучасному металургійному та машинобудівному виробництві. Для цього запропоновано використовувати процедуру реінновацій, тобто часткового інвестування у нові розробки аналогічного використання, що дозволить знизити витрати на проведення НДДКР і може зменшити обсяг фінансових витрат на 25 – 50% по кожному проекту.

Ключові слова: реінновації, інвестиції, металургія, машинобудування, життєвий цикл.

Рис.: 1. **Табл.:** 1. **Формул.:** 2. **Бібл.:** 9.

Божко Валерій Павлович – доктор технічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів, Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» (вул. Чкалова, 17, Харків, 61070, Україна)

Мазниченко Анна Дмитрівна – магістрант, кафедра фінансів, Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» (вул. Чкалова, 17, Харків, 61070, Україна)

E-mail: maznichenkoanna@mail.ru

Омельченко Ольга Леонідівна – асистент, кафедра економічної теорії, Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» (вул. Чкалова, 17, Харків, 61070, Україна)

UDC 658.001.76.012.4

Bozhko V. P., Maznichenko A. D., Omelchenko O. L. Specific Features of the Use of Reinnovations when Creating High Technologies in Metallurgy and Engineering

The article considers earlier created innovations in the field of pulse and high-speed processing, which by their technical and economic indicators are prospective for wide application in the modern metallurgical and engineering productions. It offers to use the procedure of reinnovations for this, in other words, partial investment into new developments of the similar use, which would allow reduction of expenses on research and development works and can reduce the volume of financial expenses by 25 – 50% in each project.

Key words: reinnovations, investments, metallurgy, engineering, life cycle.

Pic.: 1. **Tabl.:** 1. **Formulae:** 2. **Bibl.:** 9.

Bozhko Valeriy P. – Doctor of Sciences (Engineering), Professor, Head of the Department of Finance, National Aerospace University «Kharkiv Aviation Institute» named after M. Ye. Zhukovskiy (vul. Chkalova, 17, Kharkiv, 61070, Ukraine)

Maznichenko Anna D. – Graduate Student, Department of Finance, National Aerospace University «Kharkiv Aviation Institute» named after M. Ye. Zhukovskiy (vul. Chkalova, 17, Kharkiv, 61070, Ukraine)

E-mail: maznichenkoanna@mail.ru

Omelchenko Olga L. – Assistant, Department of Economic Theory, National Aerospace University «Kharkiv Aviation Institute» named after M. Ye. Zhukovskiy (vul. Chkalova, 17, Kharkiv, 61070, Ukraine)